

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Біолого-екологічний факультет
Кафедра геоботаніки, ґрунтознавства та екології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Т.в.о. проректора з науково-
педагогічної роботи

Верба О. В.

“ _____ ” _____ 2017 ____ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

_____ ПП 5. в «Екофлора України» _____
(шифр і назва навчальної дисципліни)
Галузь: Освіта/Педагогіка _____
спеціальність _____ 014 Середня освіта _____
(шифр і назва спеціальності)
спеціалізація _____ 014.05 Середня освіта (Біологія) _____
(назва спеціалізації)
факультет/центр _____ біолого-екологічний _____
(назва факультету/центру)

Дніпро – 2017 рік

Робоча програма «Екофлора України» для студентів ОКР бакалавр (зі скороченим терміном навчання на основі ОКР «Молодший спеціаліст») за спеціальністю 014 Середня освіта, спеціалізацією 014.05 Середня освіта (Біологія), 10.05. 2017 року – 12 с.

Розробник: к.б.н., доц. Лісовець О.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри геоботаніки, ґрунтознавства та екології

Протокол від 15.05.2017 року № 24.

Завідувач кафедри геоботаніки, ґрунтознавства та екології

_____ (Зверковський В.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
15.05. 2017 року

Схвалено науково-методичною радою факультету

Протокол від 21.06.2017 року № 16

Голова _____ (Масюк О.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
21.06.2017 року

Схвалено Вченою радою факультету біології, екології та медицини

Протокол від 23.06.2017 року № 7

Голова _____ (Севериновська О.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
23.06.2017 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь: 01 Освіта/Педагогіка	За вибором	
Модуль 1	Спеціальність: 014 Середня освіта Спеціалізація: 014.05 Середня освіта (Біологія)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання ___ - ___ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	
		Лекції	
		18 год.	
		Практичні, семінарські	
		16 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		56 год.	
		У тому числі індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1,65

для заочної форми навчання –

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: на основі вчення про рослинний покрив України пізнати основні закономірності географічного розподілу фітоценозів, сформувані уявлення про їхні флористичні особливості, екологію, значення для народного господарства і науки, необхідність раціонального використання і охорону рослинного світу. Вивчити морфологічні, біологічні та екологічні особливості домінантів рослинного покриву України. Ознайомитися з рідкісними видами флори України, корисними і шкідливими рослинами.

Завдання дисципліни:

- вивчення теоретичних аспектів сучасної науки про фіторізноманіття, рівнів та методів його вивчення;
- вивчення теорії про рослинний покрив України та основні закономірності географічного розподілу фітоценозів;
- визначення впливу на фіторізноманіття сфер діяльності суспільства та методів збереження його компонентів;
- виробити навички та вміння оцінки ступеню антропогенного навантаження на компоненти фіторізноманіття;
- вивчення морфологічних, біологічних та екологічних особливостей домінантів рослинного покриву України, ознайомлення з рідкісними видами флори України, корисними і шкідливими рослинами.

У результаті вивчення дисципліни фахівець повинен **знати**: основні терміни і поняття флористики, вчення О.Л. Бельгарда про екоморфи та екологічний аналіз флори та рослинності, головні типи рослинності України та їх класифікацію, характерні види основних типів рослинності, їхнє систематичне положення, біологічні та екологічні особливості й практичне значення.

Підготовлений фахівець повинен **вміти**: визначати біоморфи (за Серебряковим, Раункієром) та екоморфи (за Бельгардом - трофоморфи, гігроморфи, геліоморфи, ценоморфи) рослин, виконувати екологічний аналіз флори. Спираючись на аналіз флори, робити висновки про умови місцезростання (характеризувати рівень поживності або засоленості ґрунту, умови зволоження, світловий та температурний режим, рівень антропогенного пресингу).

2. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Рослина і середовище. Загальна характеристика флори та рослинності України.

Тема 1. Місце вчення про флору і рослинний покрив в системі наук. Основні поняття і терміни флористики. Теоретичне і практичне значення флористики.

Тема 2. Рослина і середовище. Екоморфи і біоморфи рослин. Екобіоморфна паспортизація видів. Визначення біоморф за класифікацією К. Раункієра, І.Г. Серебрякова, Л.Г. Раменським. Екологічний аналіз флори з використанням екоморф О.Л. Бельгарда.

Тема 3. Загальна характеристика флори та рослинності України. Сучасний стан природної рослинності в Україні. Флороценотичні групи та їхня видова насиченість. Практичне значення представників флори України.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Типи рослинності України, біолого-екологічна характеристика головних представників її флори

Тема 1. Сланики і високогірні луки Українських Карпат. Умови формування рослинності високогір'я. Головні представники флори та їхня характеристика. Екологічна роль рослинності високогір'я.

Тема 2. Темнохвойні і широколистяно-темнохвойні ліси та похідні угруповання на їхньому місці. Головні представники флори та їхня характеристика. Еко-

логічна роль темнохвойних лісів Карпат.

Тема 3. Соснові та широколистяно-соснові ліси та похідні угруповання на їхньому місці. Головні представники флори та їхня характеристика. Екологічна роль та господарське значення соснових лісів України. Флористичні та структурні особливості соснових лісів.

- 3.1. Середньоєвропейські соснові ліси.
- 3.2. Східноєвропейські соснові та широколистяно-соснові ліси.
- 3.3. Східноєвропейські лісостепові і степові соснові ліси.
- 3.4. Східноприсередземноморські соснові ліси.

Тема 4. Широколистяні ліси та похідні угруповання на їхньому місці. Головні представники флори та їхня характеристика. Екологічна роль та господарське значення широколистяних лісів України. Флористичні та структурні особливості широколистяних лісів.

- 4.1. Середньоєвропейські широколистяні ліси.
- 4.2. Дністровсько-Дніпровські широколистяні ліси.
- 4.3. Східноєвропейські широколистяні ліси.
- 4.4. Південно європейські (при середземноморські) широколистяні ліси.
- 4.5. Евксинські широколистяні ліси.

Тема 5. Ксерофітні рідколісся і зарості геміксерофітних чагарників. Поширення, структурні та флористичні особливості, екологічна роль.

Тема 6. Степи і сільськогосподарські землі на їхньому місці. Умови формування степової рослинності та ґрунтів. Життєві форми степових рослин. Домінанти степів. Структура та динаміка степових угруповань. Рідкісні та корисні види степів.

- 6.1. Причорноморські степи. (Лучні степи і остепнені луки. Різнотравно-типчачово-ковилкові степи. Типчачово-ковилкові степи. Пустельні полиново-злакові степи).
- 6.2. Кримські гірські степи.

Тема 7. Болота України. Класифікація боліт України за типом живлення. Флористичні, структурні та екологічні особливості боліт.

Тема 8. Рослинність заплавл. Поняття про інтразональний тип рослинності. Флористичні, структурні та екологічні особливості головних типів рослинності заплавл.

Тема 9. Позазаплавні луки. Особливості походження позазаплавних луків в лісовій і степовій зонах. Життєві форми лучних рослин. Флористичні та структурні особливості луків.

Тема 10. Приморська літоральна рослинність. Флористичні, структурні та екологічні особливості головних типів рослинності літоралі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	ін д	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 1						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1						
Рослина і середовище. Загальна характеристика флори та рослинності України.						
Тема 1. Вчення про ареал. Основні поняття і терміни флористики.	10	/2				8
Тема 2. Рослина і середовище.	18	2	2			14
Тема 3. Загальна характеристика флори та рослинності України.	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 1	40	6	4			30
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2						
Типи рослинності України, біолого-екологічна характеристика головних представників її флори						
Тема 1. Сланики і високогірні луки Українських Карпат.	5	1	2			2
Тема 2. Темнохвойні і широколистяно-темнохвойні ліси та похідні угруповання на їхньому місці.	5	1	2			2
Тема 3. Соснові та широколистяно-соснові ліси та похідні угруповання на їхньому місці.	7	1	2			4
Тема 4. Широколистяні ліси та похідні угруповання на їхньому місці.	10	2	4			4
Тема 5. Степи і сільськогосподарські землі на їхньому місці.	8	2	2			4
Тема 6. Ксерофітні рідколісся і зарості геміксерофітних чагарників.	3	1				2
Тема 7. Болота України.	3	1				2
Тема 8. Рослинність заплав.	3	1				2
Тема 9. Позазаплавні луки. Приморська літоральна рослинність.	3	1				2
Тема 10. Зональне (на рівнинах) та поясне (в горах) розподілення рослинності Кримського півострову	3	1				2
Разом за змістовим модулем 2:	50	12	12			26
Разом за курс:	90	18	16			56

**5. Теми семінарських занять
Не заплановано**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма
1	Екологічний аналіз флори з використанням екоморф О.Л. Бельгарда.	4
2	Екологічний аналіз флори високогір'я Українських Карпат (альпійського та субальпійського поясу)	2
3	Екологічний аналіз флори темнохвойних лісів України	2
4	Екологічний аналіз флори соснових лісів України	2
5	Екологічний аналіз флори широколистяних лісів України	4
6	Екологічний аналіз флори степів	2
	Разом за курс:	16

**7. Теми лабораторних занять
Не заплановано**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна форма
	Змістовий модуль 1.	30
1	Екологічний аналіз флори з використанням екоморф О.Л. Бельгарда.	14
2	Практичне значення представників флори України: кормові, медоносні, їстівні, красильні, дубильні, лікарські, отруйні, бур'янисті, алергенні види (презентація).	16
	Змістовий модуль 2.	26
3	Екологічна роль рослинності високогір'я.	3
4	Екологічна роль темнохвойних лісів Карпат.	3
5	Екологічна роль та господарське значення соснових лісів України.	3
6	Екологічна роль та господарське значення широколистяних лісів України.	4
7	Рідкісні та корисні види степів.	4
8	Поняття про інтразональний тип рослинності.	3
9	Життєві форми лучних рослин.	3
10	Практичне значення представників степів, широколистяних лісів, соснових лісів, луків, боліт України (конспект).	3
	Разом за курс	56

**9. Індивідуальні завдання
Не заплановано**

10. Методи навчання

1. Словесні (лекція, бесіда, дискусія, інструктаж);
2. Наочні (демонстрація, ілюстрація);
3. Практичні (лабораторна робота, самостійна робота, індивідуальна робота).

11. Методи контролю

1. Практична контрольна перевірка.
2. Тестовий метод.
3. Підсумковий (методом письмової роботи, бесіди, тестування).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Залік	Сума
денна форма (прискоренки)	50	50		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Таблиці.
2. Фотоматеріали на електронних носіях, що демонструють рослини певних родин, рослинні угруповання та типових представників головних типів рослинних угруповань України.
3. Мапи.
4. Гербарій.

14. Рекомендована література

Базова

1. Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф. Ботаніка. Вищі рослини. – К., 2000. – 432с.
2. Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф. Систематика вищих рослин. Список основних прогнаних таксонів. – К., 2000. – 47с.
3. Нечитайло В.А., Липа О.Л. Систематика вищих рослин. – К., 1993. – 416с.
4. Определитель высших растений Украины. /Д.Н. Доброчаева и др. – К., 1987. – 548с.
5. Определитель растений лесов УССР / Под ред. А.Л. Бельгарда. – К.: Вища школа, 1984. – 343 с.
6. Рейвн П., Зверсет Р., Айкхорн С. Современная ботаника. – в 2-х томах. –М., 1990.

7. Тарасов В.В. Флора Дніпропетровської та Запорізької областей. Судинні рослини. Біолого-екологічна характеристика видів: Моногр. – Д.: Вид-во ДНУ, 2005. – 276 с.
8. Тахтаджян А.Л. Система магнолиофитов. – Л., 1987. – 439с.
9. Федоров А.А., Кирпичников М.Е., Артюшенко З.Т. Атлас по описательной морфологии высших растений: В 6 т. – М. – Л.: АН СССР, 1962-1990.
10. Флора УРСР. – В 12-ти томах. – К., 1965.

Допоміжна

1. Вступ до курсу „Екофлора України: Метод. вказів-ки. - Д.: Оксамит-Текс, 2006. – 18 с.
2. Мицик Л.П., Тарасов В.В. Лабораторний практикум з курсу „Морфологія рослин”. Дніпропетровськ, РВВ ДНУ. -2001. - 44с.
3. Тарасов В.В. Большой практикум по эволюционной систематике высших растений. – Д., 1990. – 56с.

15. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ДНУ ім. Олеся Гончара, 49025, м. Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, 72
2. Бібліотека медичної літератури, 49025, м. Дніпропетровськ, вул. Дзержинського,
3. Обласна наукова бібліотека, 49025, м. Дніпропетровськ, вул. Ю.Савченко,
4. Бібліотека ДДМА, 49025, м. Дніпропетровськ, вул. Дзержинського,
5. Наукова бібліотека ім. В.І. Вернадського, м. Київ
6. <http://www.plantarium.ru>
7. <http://www.jcbi.ru>

16. Структура рейтингової системи оцінювання

Дніпровський національний університет ім. Олеса Гончара

Кафедра геоботаніки, ґрунтознавства та екології

Дисципліна: Екофлора України

Академічна група: БП-17у

Навчальний рік 2018/2019

Семестр 3

Елементи контролю за 1 змістовим модулем

Термін: 1- 7 тижні

Вид контролю	Кількість завдань	Кількість балів		Тиждень подачі або проведення
		За одиницю контролю	Всього	
1.Лабораторна робота №1	1	20	20	1-7
2. Презентація за темою, винесеною на самостійне опрацювання	1	10	10	7
2. Письмове опитування 1 (тестові завдання)	20	1	20	7
Всього:			50	

Складання 1-го змістового модуля: 7 тиждень

Перескладання 1-го змістового модуля: 8 тиждень

Елементи контролю за 2 змістовим модулем

Термін: 29-36 тижні

Вид контролю	Кількість завдань	Кількість балів		Тиждень подачі або проведення
		За одиницю контролю	Всього	
1.Лабораторні роботи № 2-6	5	4	20	8-16
2. Конспект теми, винесеної на самостійне опрацювання	1	10	10	16
3. Письмове опитування 2	20	1	20	16
Всього:			50	

Складання 2-го змістового модуля: 16 тиждень

Перескладання 2-го змістового модуля: 17 тиждень

Викладач-лектор: доц. Лісовець О. І.

Викладач, який проводить лабораторні заняття: доц. Лісовець О. І.

Затверджено на засіданні кафедри, протокол № 24 від 15.05.2017

Завідувач кафедри

В.М. Зверковський